

VELIKANOČ

Janez K. Vreže:

Velikonočni koledar.

Premagana in zlomljena je tudi letošnja strašna zima, kakor je ne pomnijo najstarejši ljudje in tudi stoletja ne. Zginil je sneg, ki nam je bil za nekaj dni popolnoma zaprl ves promet, porušil mnogo streh in pod svojimi plazovi pokopal marsikatero žrtev. Debeli led, ki je kakor z železnimi okovi pokrival ribnike in jezera ter potoke in reke, se je pod toplimi solnčnimi žarki tako dolgo solzil, da je vendar preminul. Zimska smrt se je umaknila novemu življenju. Zvončki, trobentice in marjetice so se pred krutim mrazom zadosti dolgo skrivale pod zemljo in so še le sedaj prilezle na dan. Tudi kratkočasnim škorcem ter drugim pticam selivkam se ni zljubilo k nam, dokler se nismo otresli zime — starke. Zdaj pa že veselo prepevajo in kmetu kratek čas delajo, ko se na polje poda, da orje in seje, in ko v sadonosniku in vinogradu pripravlja podlago za dobro in bogato jesen.

V tem veselem času prebujenja k novemu življenju obhaja sv. Cerkev svoj največji in najpomembnejši praznik velike noči ali vuzma na kolikor le mogoče slovesni način. In kako bi tudi ne? Saj so že davno pred Kristusovim rojstvom ravno v tem času obhajali Izraelci svojo veliko noč ali pasha z lepimi slovesnostmi v templju in z zavživanjem pečene enoletne jagnje ta, grenkih zelišč in opresnih kruhov na svojih domovih in sicer v hvaležni spomin na rešenje iz egiptovske sužnosti, vspodbudo, da se še z večjo ljubeznijo oklenejo Boga in spolnjevanja njegovih zapovedi ter da se še bolj utrdijo v zaupanju na prihod že v raji obljubljenega Odrešenika.

Ta Odrešenik je prišel v podobi otroka, je 33 let na zemlji ostal, nebeško lepo učil in ljudi k poboljšanju življenja napeljeval ter s svojimi čudeži in prerokbami dokazoval svoje božje poslanstvo, božjo veljavo, moč in slavo. Trdovratni judje pa, ki so pričakovali le osvoboditelja izpod rimske oblasti, ne pa rešitelja duš iz sužnosti greha, so ga zasmehovali in zaničevali, ugovarjali njegovim naukom in njegove čudeže pripisovali satanovi pomoči ter niso mirovali, dokler ga na križu ne umorijo, v nov v skalo vsekano grob položijo in ta grob z velikim kamnom zakrijejo in z močnim oddelkom vojakov zastražijo.

Toda tretji dan po svoji smrti je premagal Kristus smrt in grob ter se je že

na dan vstajenja prikazal Mariji Magdalenini in pobožnim jeruzalemskim ženam, v Emavz potujočima učencema in v Jeruzalemu zbranim apostolom in v štiridesetih dneh pred svojim vnebohodom še mnogoterim drugim ljudem. Izpolnila se je nad njim prerokova beseda: »Ne boš pustil svojemu Svetemu gledati trohnoba« in izpolnil je on svojo lastno obljubo: »Poderite ta tempel in v treh dneh ga zopet postavim. Glejte, gori v Jeruzalem gremo in dopolnilo se bo vse, kar so pisali preroki o Sinu človekovem. Izdali ga bodo namreč poganom in ga bodo zasramovali in bičali in pljuvali nanj; in ko so ga bičali, ga bodo umorili; tretji dan pa bo zopet vstal.« Apostoli, ki so bili nepodkupljive priče resničnega vstajanja Gospodovega, so po prihodu Svetega Duha brez strahu nastopali pred velikim zborom in samozavestno govorili za sv. Petrom »Jezusa Nazareškega . . . ste vi na križ pribili in umorili . . . a Bog pa ga je obudil; tega smo mi vsi pričeli«, in s to veselo resnico so se podali križem sveta, jo povsod oznanjevali kot temeljno resnico krščanstva ter za njo tudi pretrpeli mučeniško smrt. Sv. apostol Pavel je po vsej pravici trdil, da je vstajenje Gospodovo največji čudež in najtrdnjša podlaga naše vere ter najboljšo jamstvo za naše prihodnje vstajenje in je zato zapisal odločno besedo: »Vstal je Kristus od mrtvih! — Ako bi pa ne bil vstal, bi bilo prazno naše oznanjevanje, prazna tudi vaša vera!«

Vsled tako neovrgljivih dokazov in vsled tako neustrašenega oznanjevanja vstajenja Gospodovega so začeli verniki moliti: »Verujem . . . v Jezusa Kristusa . . .«, ki je trpel pod Poncijem Pilatom, križan bil, umrl in bil v grob položen; šel pred pekel, tretji dan od mrtvih vstal.« Da ostane med verniki vedno bolj živ spomin na to neizpodbitno zgodovinsko resnico, so že apostoli vpeljali obhajanje nedelje mesto judovske sobote, ker je Kristus ravno v nedeljo od mrtvih vstal, in so vrhutega kristjani že takrat začeli slaviti posebni praznik v spomin na ta največji čudež približno v tistem času, v katerem ga obhajamo mi, ter ga imenovali ali pasha ali edino veliki dan in tudi praznik vseh praznikov. Skraja so ga obhajali ves teden kakor en sam veliki praznik, v poznejših časih je Cerkev omilila to navado in je dovolila najnujnejša opravila od srede naprej,

dokler ni celo proslavo omejila na velikonočno nedeljo, ponedeljek in torek. Razvilo se je tekom stoletij še danes navadno praznovanje, ko duhovnik v svojih velikonočnih molitvah vedno ponavlja veseli vsklik: »Gospod je rešil vstal od mrtvih — aleluja« in ko pri velikonočni procesiji in tudi drugače množice vernikov veselo prepevajo: »Zveličar gre iz groba — ob moč je smrt, trohnoba — velikonočno Jagnje bil — za nas je drago kri prelil. Otet je človek, rešen — in v brezno satan trešen. Zgubila smrt je svojo moč, odprt je grob in kamen proč.«

Toda kedaj ravno so obhajali prvi kristjani svojo veliko noč? Saj tudi še danes ni ta največji praznik tako stalen in nepremakljiv, kakor Božič, ki pride vedno na 25. december, ali kateri koll drugi god, ki ga obhajamo vsako leto isti dan v mesecu, ampak se obhaja zdaj to, zdaj drugo nedeljo med 22. marcem in 25. aprilom. Večina onih kristjanov, ki so bili prej judje, so se tudi po izpreobrnjenju držali judovske ga obhajanja velike noči in jo praznovali dne 14. prvega judovskega meseca nizan, ki sega približno od sredine na šega marca do sredine aprila, in sicer brez ozira na to, kateri dan v tednu je ta 14. nizan. Vsi drugi kristjani pa so se držali nedelje po judovski veliki noči in so se v petek pred njo spominjali trpljenja, smrti in pogreba Gospodovega, zavedajoč se, da je Kristus resnično v petek umrl in naslednjo nedeljo od mrtvih vstal.

Veliko so si prizadevali voditelji kristjanov, da bi dosegli v tej reči potrebno zedinjenje. Sv. mučenik Polikarp se je okoli leta 160 podal v tej zadevi iz Azije k papežu Anicetu, da se dogovorita, pa se jima ni posrečilo. Vzhodni kristjani so se namreč za svoje praznovanje velike noči z judi sklicevali na neko sporočilo sv. apostola Janeza, zahodnji pa na sv. apostola Petra in Pavla. Kakih 40 let pozneje je posebno papež Viktor I. prav odločno nastopil proti prvim in jim zagrozil z ostrimi kaznimi. Toda še le dobrih sto let za njim se je doseglo na cerkvenem zboru v Niceji določilo, da se ima obhajati velika noč vsepovsodi »isti dan in isti čas«, ki ga bo papež vsako leto pravočasno oznanil na vse strani. Isti dan naj bo nedelja in isti čas nedelja po prvi pomladanski polni luni ali ščipu. Toda tudi s tem še ni bilo doseženo popolno edinstvo, ker so na vzhodu drugače preračunavali pomladanski ščip in drugače na zahodu in se je tako zgodilo, da so l. 387 v Aziji in Afriki obhajali veliko noč 25. aprila, pri nas pa že